

NORGES HØYESTERETT

Den 19. april 2013 avsa Høyesterett dom i

HR-2013-00825-A, (sak nr. 2012/2168), straffesak, anke over dom,

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Arvid Malde)

mot

A (advokat Halvard Helle)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Tjomsland**: Saken gjelder anke over aktsomhetsvurderingen i en frifinnende dom om bilkjøring hvor føreren var påvirket av legemidlet Lorazepam, jf. vegtrafikkloven § 22 første ledd.
- (2) Ved tiltalebeslutning utferdiget av Haugaland og Sunnhordland politidistrikt 27. mars 2012 ble A, født 17. juni 1965, satt under tiltale for overtredelse av vegtrafikkloven § 31 første til tredje ledd, jf. § 22 første ledd. Grunnlaget for tiltalen var at hun 12. januar 2012 hadde kjørt bil selv om hun var påvirket av berusende eller bedøvende legemidler.
- (3) Ved Haugaland tingretts dom 30. mai 2012 ble A frifunnet. Tingretten fant bevist at hun var påvirket av virkestoffet i Lorazepam under kjøringen, men kom til at hun ikke kunne bebreides at hun ved en feiltakelse hadde tatt tablettene.
- (4) Påtalemyndigheten anket over bevisbedømmelsen og lovanvendelsen til Gulating lagmannsrett, som – i likhet med tingretten – avsa frifinnende dom. Dommen ble avsagt under dissens. To av fagdommerne mente at tiltalte hadde opptrådt uaktsomt da hun på grunn av en feiltakelse tok Lorazepam før kjøringen.

- (5) Påtalemyndigheten har anket over lagmannsrettens – flertallets – lovanvendelse til Høyesterett. Det anføres at det er anvendt en for mild aktsomhetsnorm. Tiltalte utviste etter påtalemyndighetens syn uaktsomhet både ved oppbevaringen og inntaket av tablettene.
- (6) *Jeg er kommet til at lagmannsrettens dom med ankeforhandling må oppheves på grunn av mangelfulle domsgrunner.*
- (7) Sakens bakgrunn kan oppsummeres slik:
- (8) A er en 47 år gammel barnelege som bor i X. Sommeren 2011 døde moren hennes som bodde i Y. Hun reiste til Y for å delta i begravelsen og sov svært dårlig nettene etter dødsfallet. En venninne som også er lege, ga henne en eske med et brett med 10 stk. Lorazepam sovetabletter, og sa at hun kunne ta en kvart tablett dersom hun ikke fikk sove. Lorazepam er et benzodiazepin som ikke er registrert legemiddel i Norge. A var klar over hva slags tabletter hun fikk og hvilket virkestoff og virkning de hadde. Hun tok ingen av tablettene. Før hun reiste tilbake til Norge kjøpte hun flere esker av blodtrykksmedisinen Lodoz, som hun hadde brukt noen år.
- (9) Etter at hun kom tilbake til Norge, la hun alle eskene med tabletter i en norsk apotekpose som hun plasserte i et skap på badet. Det var der hun pleide å ha blodtrykksmedisinen sin. Lagmannsrettens flertall la til grunn at hun ikke registrerte at esken med Lorazepam havnet i posen sammen med Lodoz-eskene.
- (10) Om det videre hendelsesforløpet den aktuelle dagen – omkring et halvt år senere – uttaler flertallet:
- "Den tiltalte hadde brukt blodtrykksmedisinen Lodoz fast gjennom 7 år, stort sett med 5 mg kvar morgon, og ho skulle ta denne medisinen òg denne morgonen. Ho hadde Lodoz-tablettane liggande på hylla over vasken på badet og supplere med eit brett frå øskjene i posen i skåpet under vasken når brettet er tomt. Denne morgonen var brettet på hylla tomt. Den tiltalte tok ei øskje frå posen og merka seg at styrken på tablettane var 2,5 mg. Ho tok så eit brett ut av øskja, trykte ut to tablettar og tok dei. Dette i den feilaktige tru at det var Lodoz. Deretter la ho tablettbrettet opp på hylla der ho brukar å ha tablettbrettet liggande. Det som reelt skjedde var at den tiltala forveksla Lodoz-tablettane med Lorazepam-tablettane. Dette sjølv om Lorazepam-øskja var litt større enn øskjene med Lodoz-tablettar og Lorazepam-tablettane òg har ein annan farge og er litt større enn Lodoz-tablettane, også dette i fylgje forklaringa til den tiltalte. På tidspunktet tablettane vart inntatt var klokka om lag kvart på sju om morgonen og ho sette seg kort tid etter i bilen og køyrde mot X."**
- (11) Det oppsto under kjøringen flere trafikkfarlige situasjoner og A ble pågrepet av politiet. Blodprøve viste et innhold av Lorazepam som tilsvarte en alkoholkonsentrasjon på 1–1,5 promille.
- (12) Spørsmålet er om tiltalte kan bebreides at hun tok feil medisin, og den generelle problemstilling er hvilken aktsomhetsnorm som her gjelder. Utgangspunktet er at det gjelder en streng aktsomhetsnorm ved inntak av tabletter i forbindelse med bilkjøring. Dette er situasjoner der forsvarlig opptreden innebærer en stor grad av aktpågivenhet. Det gjelder både når det er tale om større inntak av medisin enn det legen har foreskrevet, og når det som her – er tale om medisin som ikke kan tas av den som skal kjøre bil.

- (13) Aktor og lagmannsrettens mindretall mener at aktsomhetsnormen i dette tilfellet må være særlig steng fordi tiltalte er lege. Ut fra det som etter mitt syn er det springende punkt i denne saken, kan jeg imidlertid ikke se at dette forholdet her får betydning for aktsomhetsnormen.
- (14) Etter mitt syn er det forholdene knyttet til tiltaltes inntak av tablettene som her er det sentrale punkt i aktsomhetsvurderingen. En annen sak er at inntaket av tablettene nødvendigvis må bedømmes på bakgrunn av oppbevaringen av disse.
- (15) Tiltalte har utvilsomt vært klar over at hun hadde anskaffet tablettene og hun kjente til virkningene av disse, men hun hadde – slik lagmannsretten bedømte bevisene – ikke vært seg bevisst at disse tablettene ble oppbevart i samme pose som blodtrykkstablettene. Denne feiltagelsen er et moment i aktsomhetsvurderingen, men innebærer selvsagt ikke at aktsomhetskravet på dette punkt av den grunn uten videre er oppfylt.
- (16) Lagmannsrettens flertall begrunner sitt syn på aktsomhetsvurderingen slik:
- "Sjølvsagt om utgangspunktet er at det gjeld ei streng aktsemdsnorm ved inntak av tablettar som ikkje kan nyttast i samband med køyring, er ikkje norma så streng at det ikkje er rom for å gjera feil. Fleirtalet legg til grunn som bevist at lodoz og lorazepam-tablettøskjene var så pass like at det var lett å forveksle tablettane ved inntak. Ei eventuell aktløyse måtte difor etter fleirtalet sitt syn her ha vore knytt til at tablettane på eit tidspunkt har vore lagt i same pose. Fleirtalet legg imidlertid til grunn at denne samanblandinga var ein unnskyldelig feil. Lorazepam var tablettar den tiltalte fekk i ein vanskeleg livssituasjon, la i veska si og bestemte seg for ikkje å bruke. Det at ho i ettertid kom til å blande dei saman med annan medisin ho brukar fast har i den aktuelle situasjonen karakter av eit hendeleg uhell og ikkje av ei klanderverdig handling i høve til køyring i ruspåverka tilstand."**
- (17) Helt sentralt i denne aktsomhetsvurderingen synes å ha vært at eskene med Lodoz og Lorazepam var lette å forveksle. Men det er en mangel ved denne vurderingen at lagmannsretten ikke har kommentert at navnet på medisinen sto på begge typer esker, at det – ifølge mindretallets votum – var varseltrekant på esken med Lorazepam og, som lagmannsretten tidligere har pekt på, at Lorazepam-tablettene har en annen farge og er litt større enn Lodoz-tablettene.
- (18) Risikoen for forveksling av esker og tabletter er vurderinger Høyesterett har kompetanse til å prøve som ledd i lovanvendelsen – aktsomhetsvurderingen. Men jeg viker tilbake for i denne saken å foreta en slik vurdering uten at den kan knyttes opp til en mer utførlig begrunnet vurdering fra lagmannsretten enn den vi her har. Jeg er ut fra dette blitt stående ved at Høyesterett ikke har et fullt forsvarlig grunnlag til å prøve om lagmannsretten har anvendt en riktig aktsomhetsnorm, og dermed ta stilling til anken over lovanvendelsen.
- (19) Lagmannsrettens dom med ankeforhandling bør derfor bli å oppheve, jf. straffeprosessloven § 342 annet ledd nr. 4 sammenholdt med § 343 annet ledd nr. 8.
- (20) Jeg stemmer for denne

D O M :

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.

- (21) Dommer **Noer**: Jeg har kommet til at anken må forkastes.
- (22) Jeg tar utgangspunkt i at straffansvar her forutsetter at tiltalte "har handlet i strid med kravet til forsvarlig opptreden på vedkommende livsområde, og at vedkommende ut fra sine personlige forutsetninger må kunne bebreides for handlingen eller unnlatsen". Er det bare en "noe klanderverdig opptreden som foranlediger bare liten bebreidelse for mangel på aktsomhet", er uaktsomheten likevel ikke straffbar, jf. Rt. 2013 side 312 avsnitt 14 og 15.
- (23) I vår sak er det på det rene at tiltalte ikke handlet bevisst uaktsomt. Ruspåvirkningen skyldtes at hun tok feil medisin, fordi hun forvekslet to tablettypene.
- (24) Lagmannsrettens flertall tar utgangspunkt i at det "gjeld ei streng aktsemdsnorm ved inntak av tablettar som ikkje kan nyttast i samband med køyring", men at normen ikke er så streng at det "ikkje er rom for å gjera feil". Dette er jeg enig i.
- (25) Tiltalte hadde tatt blodtrykksmedisiner av merket Lodoz daglig i mange år, og hun oppbevarte disse medisinene i en egen pose på badet. Hun var ikke klar over at hun ved en feil hadde lagt en eske med annen type medisin – Lorazepam sovetabletter – sammen med eskene med blodtrykksmedisiner i posen. Denne feilen, som skjedde et halvt år tidligere, har etter mitt syn for fjern tilknytning til den seinere kjøringen i ruspåvirket tilstand til at den kan tillegges vekt i denne sammenheng.
- (26) Spørsmålet er derfor om forvekslingen av medisinene om morgenen før kjøringen, må karakteriseres som straffbar uaktsomhet fra tiltaltes side. Det som skjedde, var altså at tiltalte tok esken med Lorazepam-tabletter ut av posen og tok to tabletter, uten å registrere at det ikke var blodtrykksmedisinen, men en annen type medisin.
- (27) Det følger av lagmannsrettens dom at esken med Lorazepam-tabletter var "litt større" enn Lodoz-eskene, og at tablettene hadde en annen farge og var litt større. Flertallet konkluderte likevel med at eskene var såpass like at "det var lett å forveksle tablettene ved inntak".
- (28) Tiltaltes handlemåte må ses i lys av at hun selv trodde at hun bare hadde blodtrykksmedisiner i posen. Hun hadde derfor ingen konkret foranledning til å undersøke tablettesken som hun tok opp, idet hun tok det for gitt at det bare var blodtrykksmedisiner i posen.
- (29) Slik tingretten og lagmannsretten – både flertallet og mindretallet – legger til grunn, skjedde forvekslingen av tablettene altså ved et uhell. Som lagmannsrettens flertall mener jeg at dette ut fra omstendighetene i saken ikke kan karakteriseres som straffbar uaktsomhet fra tiltaltes side i relasjon til kjøringen i ruspåvirket tilstand.
- (30) Lagmannsrettens dom inneholder en detaljert gjennomgang av tiltaltes handling og beskriver som nevnt også forskjellene mellom de to tablettypene. Tatt i betraktning straffesakens karakter og at flertallet stemte for frifinnelse, er domsgrunnene etter mitt syn tilstrekkelige. Jeg viser for øvrig til at påtalemyndigheten heller ikke har anket over mangelfulle domsgrunner.

- (31) Jeg har på denne bakgrunn kommet til at anken ikke kan føre fram.
- (32) Dommer **Endresen:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med annenvoterende, dommer Noer.
- (33) Dommer **Bull:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Tjomsland.
- (34) Justitiarius **Schei:** Likeså.
- (35) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.

Riktig utskrift bekreftes: